

Structural relationship of the parent's emotional intelligence and child social skills with mediating role of parent-child relationship

Fatemeh Bavar¹, Ali Mohammadzadeh Ebrahimi², Abdollah Mafakheri³

1. Ph.D Candidate in General Psychology, Bojnourd Branch, Islamic Azad University, Bojnourd, Iran. E-mail: bavar.phd@gmail.com
2. Associate Professor, Department of Psychology, Faculty of Humanities, Bojnord University, Bojnord, Iran. E-mail: A.mohammadzadeh@ub.ac.ir
3. Assistant Professor, Department of Psychology, Payam Noor University of Tehran, Tehran, Iran. E-mail: a.mafakheri@pnu.ac.ir

ARTICLE INFO

Article type:
Research Article

Article history:
Received 13 January 2024
Received in revised form 09 February 2024
Accepted 15 March 2024
Published Online 21 November 2024

Keywords:
emotional intelligence,
social skills,
parent-child relationship

ABSTRACT

Background: A review of research history shows that there is a relationship between emotional intelligence and social skills. But few studies have investigated the relationship between parents' emotional intelligence and children's social skills in childhood. Also, there is a research gap in the field of examining the mediation role of parent-child relationship in this relationship.

Aims: The present study was conducted with the aim of investigating the mediator role of parent-child relationship in the relationship between parent's emotional intelligence and child's social skills.

Methods: The present study was descriptive and of correlation and structural equations. The statistical population was all preschool children of Bojnord city in 2022; 210, children with cluster sampling method were selected as statistical sample. The data were collected using Children's Social Skills Questionnaire (Matson, 1983), Emotional Intelligence (Schering, 1996) and Parent-Child Relationship (Pianta, 1994). The suitability of the proposed model was done using structural equation modeling and AMOS software.

Results: The results showed that the fit indices of the proposed model are acceptable. The assessment of mediating relationships using the bootstrap method showed that parent's emotional intelligence through the parent-child relationship has an indirect and significant positive effect on the child's social skills ($p=0.000$, $\beta=0.43$). However, the direct effect of parents' emotional intelligence on children's social skills was insignificant in the presence of the mediator variable ($p=0.532$, $\beta=0.07$). Therefore, the mediating relationship resulting from the current study model was full mediating or purely indirect mediating.

Conclusion: According to these results, the parent's emotional intelligence can lead to the increase of children's social skills through improving the child's parent relationship. Also, improving the communication style of parents with children and reducing conflicts in the relationship can contribute to improving children's social skills.

Citation: Bavar, F., Mohammadzadeh Ebrahimi, A., & Mafakheri, A. (2024). Structural relationship of the parent's emotional intelligence and child social skills with mediating role of parent-child relationship. *Journal of Psychological Science*, 23(141), 161-177. [10.52547/JPS.23.141.161](https://doi.org/10.52547/JPS.23.141.161)

Journal of Psychological Science, Vol. 23, No. 141, 2024

© The Author(s). DOI: [10.52547/JPS.23.141.161](https://doi.org/10.52547/JPS.23.141.161)

✉ **Corresponding Author:** Ali Mohammadzadeh Ebrahimi, Associate Professor, Department of Psychology, Faculty of Humanities, Bojnord University, Bojnord, Iran.

E-mail: A.mohammadzadeh@ub.ac.ir, Tel: (+98) 9151872157

Extended Abstract

Introduction

Acquiring social skills is one of the most basic needs of children. This skill helps children adapt to the challenges they face in the social environment. Matson (1990) divide children's social skills into five categories; this set of behaviors includes appropriate social behaviors, not having anti-social behavior, not being aggressive and acting impulsively, not seeking superiority and having a lot of self-confidence, and finally a positive relationship with peers. One of the characteristics of parents that can have a profound effect on their children's behavior is their emotional intelligence. Emotional intelligence evaluates a person emotionally. Many researches indicate a positive relationship between parents' emotional intelligence and children's emotional and social development (Burbaitè et al, 2023) as well as the level of social skills of adolescents (Khodabakhsh pirkalni et al., 2020). Another factor within the family that can be effective in children's social skills is the parent-child relationship. A warm, close and reliable relationship between a parent and a child is an important factor in a child's development. In many researches, the impact of parent-child relationship on children's psychological states and their positive interactions has been mentioned (Stewart et al., 2023). In general, the research background shows that parents' emotional intelligence is one of the factors within the family that is effective in children's social skills and behavioral problems, and in addition, it can affect how they relate to their children. Put also, other research evidences confirm that the way parent-child interaction can affect children's social skills and behavioral problems. The existence of such relationships between the mentioned variables led the current research to test them in the form of a proposed model in which it is assumed that parents' emotional intelligence has a direct effect on children's social skills as well as the child's parent relationship. Also, the parent-child relationship directly affects children's social skills. Finally, parents' emotional intelligence has an indirect effect on children's social skills through parent-child interaction.

Method

The current research is a descriptive-correlation cross-sectional study. The correlation design of the study is structural equation modeling (SEM). The statistical population of the research included all preschool children in Bojnord city in June 2023. The research sample was 210 children aged 4 to 7 years (boys and girls) who were selected by cluster sampling method. The research questionnaires were completed by the children's parents. The proposed research model was evaluated using the two-step approach of Anderson and Gerbing (1988). In order to evaluate the fit of the model, the AMOS-25 software was used, and to evaluate the mediating or indirect effects between the research variables, the bootstrap method was used in the said software. Also, the SPSS-25 software was used for preliminary and descriptive analyses. In order to measure children's social skills, The Matson Evaluation of Social Skills with Youngsters (Children's Form) (Matson, 1983) was used. This scale was created to measure the social skills of people aged 4 to 18 years and consists of subscales of appropriate social skills, antisocial behaviors, aggression and impulsive behaviors, superiority, high self-confidence, and peer relationships. Is. Parent-child relationship was assessed using the Child Parent Relationship Scale (CPRS). This scale, created by Pianta (1994), contains 33 items and measures parents' perception of their relationship with their child. This scale includes areas of conflict, intimacy, dependence and general positive relationship. Finally, in order to measure emotional intelligence, Emotional Intelligence Scale Schering (EISSH) was used. This questionnaire, which was created by Schering (1996) based on Goleman's emotional intelligence criteria, contains 33 items and measures five areas of emotional intelligence including self-motivation, self-awareness, self-control, empathy, and social skills.

Results

Before the inferential analysis, the basic assumptions required for the use of SEM were evaluated and the results showed that all of them were approved. To fit the measurement model, by performing confirmatory factor analysis on the variables of the research, some

factors in the research variables due to having non-significant ($p > 0.05$) or weak (below 0.50) factor loadings from the measurement model were removed (Hair et al., 2006; Field, 2005). These factors were: in parents' emotional intelligence, the components of "empathy" and "social skills", in child's social skills, the components of "superiority" and in parent-child relationship, the components of "closeness". And "dependency". The test of fit and relationships between the variables of the proposed research model was done through SEM and the maximum likelihood estimation method of AMOS software. Before examining the structural relationships, the fit of the proposed model was evaluated, the results of which indicated the acceptable level of most of the fit indices (RMSEA= 0.056, SRMR= 0.054, TLI= 0.97, CFI= 0.98, GFI= 0.97, CMIN/df= 1.65). Nevertheless, in order to improve the model and

improve its fit, the non-significant path of parents' emotional intelligence to children's social skills was removed and the model was reanalyzed. By removing the non-significant path and modifying the model, the fit indices in the structural model were modified, improved and placed at a more favorable level (RMSEA= 0.051, SRMR= 0.050, TLI= 0.98, TLI= 0.99 CFI, GFI= 0.98, CMIN/df= 1.59). (Klein, 2015). Figure 1 shows the final research model along with standardized path coefficients. Figure 1 shows the final research model along with standardized path coefficients.

In this study, in order to evaluate the mediating role of parent-child relationship in the relationship between parents' emotional intelligence and children's social skills, bootstrap method was used in AMOS software. Its results can be seen in Table 1.

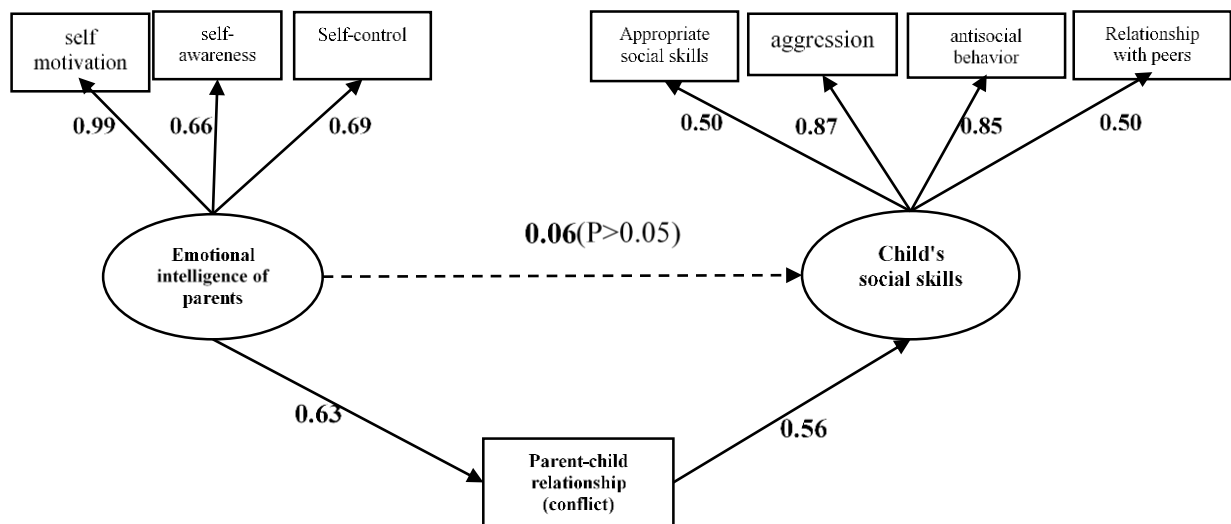

Figure 1. The final model and path coefficients estimated in the research ($p < 0.01$).

Table 1. Bootstrap results to test the non-deterministic effects of the model

conclusion	Confidence intervals		Indirect effects	Direct effects	Total effect	path
	Lower band	Upper band				
full mediation (indirect only mediation)	0.27	0.67	0.43 ($p=0.000$)	0.07 ($p=0.53$)	0.51 ($p=0.000$)	parents' emotional intelligence <--parent-child relationship) conflict <-- (children's social skills

According to the results of Table 2, the mediating relationship resulting from the present study model is full mediation or indirect only mediation, in which parental emotional intelligence has an indirect positive effect on the child's social skills through the parent-child relationship.

Conclusion

The results showed that parents' emotional intelligence has an indirect positive effect on children's social skills through the parent-child relationship. In other words, parents' emotional intelligence is associated with the increase of

children's social skills through its effect on reducing child-parent conflicts. Parents who have higher emotional intelligence have a better quality relationship with their children, and as a result, their children show less socially incompatible behaviors. While parents who have lower emotional intelligence, due to the use of ineffective parenting styles, do not have a good relationship with their children, and the conflict in the parent-child relationship will be more, and as a result, the children's incompatibility and aggression in the society will also increase, which ultimately It can be associated with the weakening of their social skills. Although parents' emotional intelligence does not have a direct relationship with their children's social skills in childhood; But through the effect it has on the way they interact with children, it can affect children's social skills. The results of this research will help kindergartens and institutions to know the factors affecting children's social skills and take steps to improve them. Using a non-random sample and being limited to one city is one of the limitations of this research. It is suggested that future researches be conducted in other societies and cultures and with larger samples.

Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines: This article is taken from the doctoral dissertation of the first author in the field of General psychology in the Bojnourd Branch, Islamic Azad University. In this research, it was tried to observe the important principles of ethics in research. More precisely, in the present study, all participants participated in the study fully consciously, and voluntarily. Also, in order to protect the privacy of the participants, the data were recorded and analyzed without registering their identity details (name and surname).

Funding: This study was conducted as a PhD thesis with no financial support.

Authors' contribution: The first author was the senior author, the second were the supervisors and the third was the advisors.

Conflict of interest: the authors declare no conflict of interest for this study.

Acknowledgments: I would like to appreciate the supervisor, the advisors, the parents in the study.

روابط ساختاری هوش هیجانی والد و مهارت‌های اجتماعی کودک با نقش میانجی گر ارتباط والد-کودک

فاطمه باور^۱، علی محمدزاده ابراهیمی^۲، عبدالله مفاخری^۳

۱. دانشجوی دکتری روانشناسی عمومی، واحد بجنورد، دانشگاه آزاد اسلامی، بجنورد، ایران.

۲. دانشیار، گروه روانشناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه بجنورد، بجنورد، ایران.

۳. استادیار، گروه روانشناسی، دانشگاه پیام‌نور تهران، تهران، ایران.

چکیده

مشخصات مقاله

نوع مقاله:

پژوهشی

تاریخچه مقاله:

دریافت: ۱۴۰۲/۱۰/۲۳

بازنگری: ۱۴۰۲/۱۱/۲۰

پذیرش: ۱۴۰۲/۱۲/۲۵

انتشار برخط: ۱۴۰۳/۰۹/۰۱

کلیدواژه‌ها:

هوش هیجانی والد،
مهارت‌های اجتماعی،
رابطه والد-کودک

زمینه: بررسی سابقه پژوهشی حاکی از رابطه میان هوش هیجانی و مهارت‌های اجتماعی فرزندان است اما پژوهش‌های اندکی به بررسی رابطه هوش هیجانی والدین و مهارت اجتماعی فرزندان در سنین کودکی پرداخته‌اند و نیز در زمینه بررسی نقش میانجی‌گری رابطه والد-کودک در این رابطه خلاء پژوهشی وجود دارد.

هدف: پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش میانجی‌گر رابطه والد-کودک در رابطه هوش هیجانی والد با مهارت‌های اجتماعی کودک انجام شد.

روش: پژوهش حاضر توصیفی و از نوع همبستگی و معادلات ساختاری بود. جامعه آماری تمامی کودکان ۴ تا ۷ ساله شهر بجنورد در سال ۱۴۰۰-۱۴۰۱ بودند که از بین آن‌ها ۲۱۰ نفر به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. داده‌های پژوهش با استفاده از پرسشنامه مهارت‌های اجتماعی کودکان (ماتسون، ۱۹۸۳)، هوش هیجانی (شرینگ، ۱۹۹۶) و رابطه والد-کودک (پاینتا، ۱۹۹۴) جمع‌آوری شد. برازندگی مدل پیشنهادی با استفاده از مدل‌یابی معادلات ساختاری و بهره‌گیری از نرم‌افزار AMOS نسخه ۲۴ انجام شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد شاخص‌های برازندگی مدل پیشنهادی در حد بسنده و قابل قبولی قرار دارند. ارزیابی روابط میانجی با استفاده از روش بوت‌استرپ نشان داد هوش هیجانی والدین از طریق رابطه والد-کودک، بر مهارت‌های اجتماعی فرزند اثر مثبت غیرمستقیم و معنی‌دار دارد ($\beta = 0.43, p = 0.000$). اما، اثر مستقیم هوش هیجانی والدین بر مهارت‌های اجتماعی فرزند در حضور متغیر میانجی معنی‌دار نبود ($\beta = 0.07, p = 0.532$). از این رو، نوع رابطه میانجی حاصله از مدل مطالعه حاضر از نوع میانجی‌گر کامل بود.

نتیجه‌گیری: با توجه به این نتایج، هوش هیجانی والدین از طریق بهبود رابطه والد-کودک می‌تواند به افزایش مهارت‌های اجتماعی کودکان بیانجامد و نیز اصلاح سبک ارتباطی والدین با فرزندان و کاهش تعارضات در رابطه می‌تواند در بهبود مهارت‌های اجتماعی کودکان نقش داشته باشد.

استناد: باور، فاطمه؛ محمدزاده ابراهیمی، علی؛ و مفاخری، عبدالله (۱۴۰۳). روابط ساختاری هوش هیجانی والد و مهارت‌های اجتماعی کودک با نقش میانجی‌گر ارتباط والد-کودک. مجله علوم روانشناختی، دوره ۲۳، شماره ۱۴۱، ۱۶۱-۱۷۷.

DOI: [10.52547/JPS.23.141.161](https://doi.org/10.52547/JPS.23.141.161) شماره ۱۴۱، ۱۴۰۳.

مقدمه

یکی از اساسی‌ترین نیازهای کودکان در جهت سازگاری با بسیاری از چالش‌های پیش‌روی خود در محیط، کسب مهارت‌های اجتماعی^۱ است. هان و هوک (۲۰۲۳) مهارت اجتماعی را مهارت‌های مهمی می‌دانند که کودکان را برای درگیر شدن در تعاملات اجتماعی و انطباق با زندگی اجتماعی و تأثیرگذاری بر روابط دوستانه با همسالان قادر می‌سازد. در واقع، می‌توان گفت تکامل مراحل رشد در دنیای پویا و پیچیده، وابسته به برتری در مهارت‌های اجتماعی است. مهارت‌های اجتماعی توانایی تعامل با شرایط محیطی اطراف است تا بتوانند مطابق با شرایط رفتار کنند یا به عبارت دیگر با محیط اطراف سازگار شوند. مهارت‌های اجتماعی برای دانش‌آموزان شایستگی‌های اساسی در شروع و حفظ روابط اجتماعی با همسالان، معلمان و سایر محیط‌های اطراف ایجاد می‌کنند (ریانی و همکاران، ۲۰۲۲). ماتسون و همکاران (۱۹۹۰) مهارت‌های اجتماعی کودکان را شامل پنج طبقه عمده از رفتارها می‌دانند؛ این مجموعه رفتارها شامل رفتارهای اجتماعی مناسب، عدم وجود رفتار غیر اجتماعی، عدم پرخاشگری و تکانشی عمل کردن، نداشتن برتری طلبی و اطمینان زیاد به خود و سرانجام رابطه مثبت با همسالان می‌باشد.

مهارت‌های اجتماعی رفتارهایی اکتسابی هستند که از طریق مشاهده، مدل‌سازی، تمرین، و بازخورد آموخته می‌شوند (واحدی و همکاران، ۱۳۹۷). کسب مهارت‌های اجتماعی از درون خانه و خانواده آغاز می‌شود (هان و هوک، ۲۰۲۳). لذا ویژگی‌های رفتاری و شخصیتی والدین می‌تواند تأثیر عمیقی بر رفتار فرزندان داشته باشد. یکی از این ویژگی‌ها هوش هیجانی^۲ والدین است. هوش هیجانی، فرد را از نظر عاطفی ارزیابی می‌کند، به این معنی که فرد به چه میزانی از هیجان‌ها و احساس‌های خود آگاهی دارد و چگونه آن‌ها را کنترل و اداره می‌کند. (گلمن، ۱۳۹۸). نتایج مطالعه بوربایت و همکاران (۲۰۲۳) نشان داد بین هوش هیجانی والدین و رشد عاطفی و اجتماعی کودکان رابطه مثبت و معنی دار وجود دارد. همچنین نتایج سایر پژوهش‌ها موید ارتباط مثبت بین سطح مهارت‌های اجتماعی نوجوان و هوش هیجانی والدینشان (خدابخش پیرکلانی و همکاران، ۱۳۹۹) و نیز رابطه منفی بین هوش هیجانی والدین با میزان مشکلات رفتاری

کودکان (اگباریا، ۲۰۲۲ و مالمر و شریعتی‌پور، ۱۴۰۱) می‌باشند. از دیگر عوامل درون خانوادگی که می‌تواند چگونگی مهارت‌های اجتماعی کودکان مؤثر باشد کیفیت رابطه والد-فرزند^۳ است. رابطه گرم، نزدیک و قابل اعتماد بین والد و کودک عاملی مهم در رشد کودک است. روابط والد-فرزند نشان دهنده‌ی ابتدایی‌ترین و اصلی‌ترین روابط اجتماعی انسان در گستره زندگی کودکان و نوجوانان است. تعاملات می‌تواند زمینه یادگیری و جذب مهارت‌های اجتماعی انطباقی را در کودکان ایجاد کند (هان و هوک، ۲۰۲۳). در پژوهش‌های بسیاری به تأثیر رابطه والد-فرزند بر حالات روانی کودکان و تعاملات مثبت آن‌ها (استوارت و همکاران، ۲۰۲۳ و عباس‌زاده و همکاران، ۱۴۰۰) اشاره شده است. از طرفی ضعف در رابطه والد-کودک، بر افزایش اضطراب کودکان و احساس تنهایی آن‌ها مؤثر است (بارلت و همکاران، ۲۰۲۰). پژوهشگران به این نتیجه رسیده‌اند که سبک‌های فرزندپروری و نحوه ارتباطی که والدین با فرزندان دارند، بر مهارت‌های اجتماعی فرزندان تأثیر مستقیم دارد (سالورا و همکاران، ۲۰۲۲). کیفیت پایین تعامل والد-کودک یکی از مهم‌ترین عوامل مؤثر در گسترش مشکلات رفتاری کودک محسوب می‌شود (بیرک و همکاران، ۲۰۲۲) و این ارتباط بسیار با اهمیت بوده و نشان دهنده این مطلب است که عامل خانواده و مخصوصاً رفتار والدین در دوران کودکی نقش مهمی در کسب مهارت‌های اجتماعی مطلوب و پیش‌گیری از اختلال‌های رفتاری-اجتماعی در کودکی دارد (وارن و همکاران، ۲۰۲۲). وانگ و همکاران (۲۰۲۲) نشان دادند بین رابطه خشن پدر و مادر با فرزندان و اضطراب اجتماعی آن‌ها رابطه مستقیم دارد. همچنین بهرامی و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهش خود به نقش رابطه والد-کودک در مهارت‌های اجتماعی آموخته شده توسط کودکان اشاره دارد. نتایج یک پژوهش نشان داد سبک‌های فرزندپروری در رابطه بین هوش هیجانی والدین و پرخاشگری فرزندان نقش میانجی ایفا می‌کند (بتول و باند، ۲۰۱۴).

همچنین برخی از پژوهش‌ها حاکی از رابطه مثبت بین هوش هیجانی والدین و رابطه والد-فرزند (سیگارچی و همکاران، ۱۴۰۰) و نیز افزایش درک متقابل والدین و فرزندان است (نونز و همکاران، ۲۰۲۰). در مجموع، کمبود مهارت‌های اجتماعی در درازمدت ضربه شدیدی به کودک وارد می‌کند.

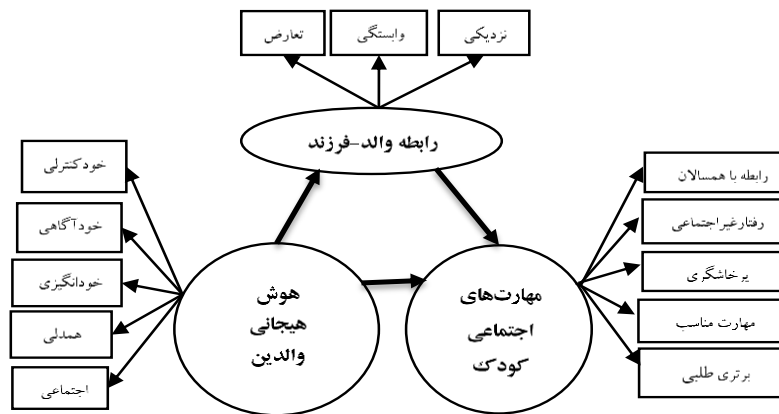
3. Parent-child relationship

1. social skills

2. Emotional Intelligence

همکاران، ۱۴۰۰). همچنین، شواهد پژوهشی دیگر نیز موید این موضوع هستند که نحوه تعامل والد-کودک می‌تواند بر بهبود عملکرد اجتماعی و مشکلات رفتاری کودکان مؤثر باشد (بیرمن و همکاران، ۲۰۱۹). روابط بین متغیرهای مذکور، پژوهش حاضر را بر آن داشت که آن‌ها را در قالب مدل پیشنهادی بیازماید که تاکنون در هیچ پژوهشی بررسی نشده است. مطابق با شکل ۱ پژوهش حاضر فرض می‌کند که هوش هیجانی والدین بر مهارت‌های اجتماعی کودکان و رابطه والد کودک اثر مستقیم دارد. همچنین، رابطه والد-کودک نیز مستقیماً بر مهارت‌های اجتماعی کودکان مؤثر است. سرانجام، هوش هیجانی والدین، از طریق تعامل والد-کودک اثر غیرمستقیم بر مهارت‌های اجتماعی کودک دارد.

اگر در اشخاص مهارت‌های اجتماعی دچار مشکل شود، آن‌ها خود را از تعاملات اجتماعی باز می‌دارند و به احتمال زیاد در طول تعاملات بین فردی دچار ناامیدی می‌شوند (هان و هوک، ۲۰۲۳). نقص در این مهارت‌ها منجر به عدم رضایت از همسالان و قربانی شدن در روابط و تأثیر منفی بر عزت نفس و شناخت فردی، عملکرد تحصیلی، روابط بین فردی و درونی و اجتماعی کودکان می‌گذارد (خویرونیکماه و همکاران، ۲۰۲۲). پیشینه تحقیقاتی نشان می‌دهند هوش هیجانی والدین یکی از عواملی درون خانوادگی است که در مهارت‌های اجتماعی و مشکلات رفتاری کودکان مؤثر بوده و علاوه بر این، خودآگاهی هیجانی، کنترل هیجانی و خودانگیزی هیجانی که از مؤلفه‌های هوش هیجانی است، می‌تواند چگونگی رابطه آن‌ها با فرزندانشان را تحت تأثیر قرار دهد (جعفرپور و

شکل ۱. مدل پیشنهادی پژوهش حاضر

شرکت کنندگان قرار گرفت. در مورد حجم نمونه در روش الگویابی معادلات ساختاری، به اعتقاد پژوهشگران حداقل حجم نمونه برای مدل‌یابی معادلات ساختاری ۱۰۰ تا ۱۵۰ نفر است (کلاین، ۲۰۱۵). در نهایت با حذف پرسشنامه‌های مخدوش داده‌های ۲۱۰ والد مورد تحلیل قرار گرفت. ملاک‌های ورودی عبارت بود از قرار داشتن در دامنه سنی ۴ تا ۷ سال برای کودک، رضایت یکی از والدین برای شرکت در پژوهش و زندگی همراه با حداقل یکی از والدین و ملاک‌های خروج شامل عدم پاسخ‌دهی کامل یا ارایه اطلاعات ناقص بود. ارزیابی مدل پیشنهادی پژوهش از طریق مدل‌یابی معادلات ساختاری^۱ (SEM) انجام گردید. بدین منظور، مدل پیشنهادی پژوهش با استفاده از رویکرد دو مرحله‌ای اندرسون و گرینینگ (۱۹۸۸)،

روش

الف) طرح پژوهش و شرکت کنندگان: پژوهش حاضر یک مطالعه توصیفی-همبستگی بود. طرح همبستگی مطالعه از نوع مدل‌یابی معادله ساختاری (SEM) بود. جامعه آماری پژوهش تمامی کودکان پیش دبستانی شهر بجنورد در خرداد ۱۴۰۱ بودند که به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران (ایرنا) تعداد ۱۳ هزار و ۵۳۲ کودک بودند. نمونه آماری ۲۱۰ کودک ۴ الی ۷ ساله (دختر و پسر) بودند که با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای انتخاب و سپس پرسشنامه‌های پژوهش (هوش هیجانی شرینگ، مهارت اجتماعی ماتسون و رابطه والد-کودک پانانا) توسط والدین آن‌ها تکمیل گردید. بسته آزمون به صورت فردی در اختیار والدین

1. Structural Equation Modeling

داشتن بارعاملی غیر معنی‌دار ($p > 0/05$) (هیر و همکاران، ۲۰۰۶؛ فیلد، ۲۰۰۵)، از مدل اندازه‌گیری حذف شد. در نهایت نتایج نشان داد مدل تحلیل عامل تأییدی پرسشنامه مهارت‌های اجتماعی ماتسون از برازندگی مطلوب و بسنده برخوردار است ($GFI = 0/99$ ، $CMIN/df = 2/56$ ، $RMSEA = 0/02$ ، $TLI = 0/99$ ، $CFI = 0/99$). همچنین، در پژوهش حاضر پایایی این ابزار با استفاده از آلفای کرونباخ $0/75$ بدست آمد.

مقیاس رابطه والد-کودک^۲ (CPRS): این مقیاس که توسط پیانتا در سال ۱۹۹۴ ساخته شد، شامل ۳۳ ماده است که ادراک والدین را در مورد رابطه خود با کودکان را مورد سنجش قرار می‌دهد. این مقیاس شامل حوزه‌های تعارض (۱۷ ماده)، صمیمیت (۱۰ ماده)، وابستگی (۶ ماده)، و رابطه مثبت کلی (مجموع تمام حوزه‌ها) می‌باشد (عابدی شاپورآبادی و همکاران، ۱۳۹۱). نمره‌گذاری مقیاس رابطه والد-کودک براساس مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت (نمره ۵ تا ۱) صورت می‌پذیرد. برای به دست آوردن نمره‌ی رابطه مثبت کلی در این مقیاس، می‌بایست نمرات سؤالات حوزه‌های تعارض و وابستگی معکوس شوند (ابارشی و همکاران، ۱۳۸۸). حد اقل نمره کل در این آزمون برابر ۳۳ و حداکثر نمره کل برابر ۱۶۵ می‌باشد. نمره‌ی بالا در هر یک از خرده مقیاس‌ها نشانگر وجود بیشتر مؤلفه‌های یاد شده است. سیمکیس و همکاران (۲۰۱۳) در پژوهش خود روایی ملاکی این مقیاس را $0/59$ گزارش کرده‌اند. در اسکول و پیانتا، ۲۰۱۱ در پژوهشی پایایی این پرسشنامه را به روش آلفای کرونباخ در هر یک از مؤلفه‌های تعارض، نزدیکی، وابستگی و رابطه مثبت کلی به ترتیب $0/74$ ، $0/69$ ، و $0/80$ گزارش کرده‌اند. این پرسشنامه توسط طهماسیان و خرم آبادی (۱۳۸۶) ترجمه و روایی محتوای آن نیز توسط متخصصان ارزیابی شد (به نقل از ابارشی، ۱۳۸۸). در پژوهش حاضر مقدار آلفای کرونباخ این پرسشنامه $0/82$ به دست آمد. جهت بررسی روایی پرسشنامه رابطه والد کودک در این پژوهش، تحلیل عامل تأییدی با استفاده از نرم‌افزار AMOS روی ماده‌های آن انجام شد. نتایج نشان داد بعد از انجام تحلیل عاملی مرتبه دوم، خرده مقیاس‌های «نزدیکی» و «وابستگی» به دلیل داشتن بارعاملی غیر معنی‌دار ($p > 0/05$) و یا ضعیف (زیر $0/50$) (هیر و همکاران، ۲۰۰۶؛ فیلد، ۲۰۰۵)، از مدل اندازه‌گیری حذف شدند و تنها عامل "تعارض" در مدل اندازه‌گیری باقی ماند. همچنین، شاخص‌های الگوی تحلیل عاملی تأییدی

ارزیابی شد. در مرحله اول برآزش مدل اندازه‌گیری ارزیابی شد؛ بدین صورت که با استفاده از روش تحلیل عاملی تأییدی، ساختار عاملی و اعتبار متغیرهای مکنون ارزیابی شد. در مرحله دوم مدل ساختاری پژوهش، بر پایه نتایج مرحله اول، آزمون شد. به منظور ارزیابی برآزش مدل از نسخه بیست و چهارم نرم‌افزار AMOS و برای ارزیابی اثرات واسطه‌ای یا غیرمستقیم بین متغیرهای پژوهش از روش بوت‌استرپ در نرم‌افزار مذکور استفاده شد. همچنین برای تحلیل‌های مقدماتی و توصیفی از نسخه بیست و چهارم نرم‌افزار SPSS استفاده شد.

ب) ابزار

پرسشنامه مهارت اجتماعی ماتسون^۱ (MESSY): نسخه اصلی مقیاس سنجش مهارت‌های اجتماعی ماتسون (فرم کودکان) که توسط ماتسون در سال (۱۹۸۳) برای سنجش مهارت‌های اجتماعی افراد ۴ تا ۱۸ سال ساخته شد. این پرسشنامه ۵۵ سؤالی از ابعاد مختلف (مهارت‌های اجتماعی مناسب، رفتارهای غیراجتماعی، پرخاشگری و رفتارهای تکانشی، برتری‌طلبی، اطمینان زیاد به خود داشتن، رابطه با همسالان) تشکیل شده است. سؤال‌ها بر روی مقیاس لیکرت با دامنه‌ای از هرگز (۱) تا همیشه (۵) نمره‌گذاری می‌شود. در این پرسشنامه علاوه بر نمره آزمودنی در هر زیر مؤلفه یک نمره کل نیز بر اساس جمع نمرات زیر مؤلفه‌های پرسشنامه مهارت اجتماعی محاسبه می‌گردد. حداقل نمره در این آزمون ۵۵ و حداکثر نمره ۲۷۵ می‌باشد. ماتسون و همکاران (۱۹۸۳) ضریب پایایی برای کل پرسشنامه را به روش آلفای کرونباخ برابر $0/81$ بدست آوردند. تیودورو و همکاران (۲۰۰۵) روایی پرسشنامه مهارت‌های اجتماعی ماتسون به روش تحلیل عاملی برابر $0/85$ بدست آوردند. در ایران بهادری جهرمی و همکاران (۱۳۹۶) ضریب پایایی این پرسشنامه به روش آلفای کرونباخ $0/89$ و روایی آن به روش تحلیل عاملی $0/68$ بدست آوردند. در پژوهش حاضر به منظور بررسی روایی این پرسشنامه یک تحلیل عامل تأییدی (CFA) با استفاده از نرم‌افزار AMOS روی ماده‌های آن انجام شد. ابتدا بر روی سؤال‌های هر یک از عامل‌های پرسشنامه تحلیل عاملی مرتبه اول انجام شد و بعد از حذف سؤال‌های دارای بار عاملی ضعیف و غیر معنی‌دار، تحلیل عاملی بروی هر یک از عامل‌های پرسشنامه انجام شد که خرده مقیاس «برتری طلبی» به دلیل

1. The Matson Evaluation of Social Skills with Youngsters

2. Child Parent Relationship Scale

عامل تأییدی (CFA) با استفاده از نرم‌افزار AMOS روی داده‌های آن انجام شد. بعد از انجام تحلیل عاملی بر روی داده‌ها و عامل‌های پرسشنامه، خرده مقیاس‌های «برتری طلبی» به دلیل داشتن بارعاملی غیر معنی‌دار ($p > 0/05$) از مدل اندازه‌گیری حذف شد (هیر و همکاران، ۲۰۰۶؛ فیلد، ۲۰۰۵). پس از آن، نتایج نشان داد مدل تحلیل عامل تأییدی پرسشنامه هوش هیجانی شرینگ از برازندگی مطلوب و بسنده برخوردار است ($CMIN/df = 1/64$ ، $RMSEA = 0/05$ ، $TLI = 0/98$ ، $CFI = 0/99$ ، $GFI = 0/99$).

یافته‌ها

میانگین و انحراف معیار سن والدین شرکت‌کننده در پژوهش به ترتیب ۳۳/۴۱ و ۴/۹۰ و دامنه سنی فرزندان آن‌ها ۴ الی ۷ سال بود. از نظر جنسیت تعداد ۸۴ نفر (۴۰ درصد) از کودکان پسر و ۱۲۶ نفر آن‌ها (۶۰ درصد) دختر بودند. از نظر جنسیت والدین، ۱۸۲ نفر (۸۶/۷ درصد) از والدین زنان، ۲۵ نفر (۱۱/۹ درصد) از آن‌ها مردان بودند؛ سه نفر هم به گزینه نوع جنسیت پاسخ نداده بودند. از نظر سطح تحصیلات نیز ۱۰۴ نفر (۴/۴۹ درصد) دارای تحصیلات کارشناسی، ۴۷ نفر (۲۲/۴ درصد) دیپلم، ۳۵ نفر (۱۶/۷ درصد) کارشناسی ارشد، ۲۱ نفر (۱۰ درصد) زیر دیپلم و ۳ نفر (۱/۴ درصد) دکتری بودند. باشد. در جدول ۱ میانگین، انحراف معیار، ضرایب کجی و کشیدگی متغیرهای پژوهش ارائه شده است. در جدول ۲ ضرایب همبستگی بین متغیرهای پژوهش ارائه شده است.

نشان داد شاخص‌های خرده مقیاس "تعارض" و ماده‌های آن از برازندگی مطلوبی و قابل قبول برخوردار است ($CMIN/df = 2/66$ ، $GFI = 0/90$ ، $RMSEA = 0/09$ ، $TLI = 0/91$ ، $CFI = 0/93$). پرسشنامه هوش هیجانی شرینگ^۱ (EISSH): این پرسشنامه که توسط شرینگ (۱۹۹۶) به نقل از قنبرلو و مینایی، (۲۰۱۷) بر اساس معیارهای هوش هیجانی گلن ساخته شده است، پنج حوزه هوش هیجانی را می‌سنجد. حاوی ۳۳ گویه است که با مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت (از همیشه = ۵ تا هیچ وقت = ۱) درجه‌بندی شده است. این آزمون، پنج حوزه‌ی خودآنگیزی، خودآگاهی، خودکنترلی، همدلی، و مهارت‌های اجتماعی را اندازه‌گیری می‌کند. و نمره کل هوش هیجانی از جمع نمرات خرده مقیاس‌های آن بدست می‌آید. کمترین نمره کسب شده در این آزمون ۳۳ و بیشترین آن ۱۶۵ است. نمره بالا در این آزمون، نشان دهنده‌ی هوش هیجانی بیشتر است. این مقیاس در ایران توسط قنبرلو و مینایی (۲۰۱۷) ترجمه و روی دانشجویان دانشگاه علامه طباطبایی هیجارسازی شد. در پژوهش خدیوی، مددی و حضرتیان (۱۴۰۰) آلفای کرونباخ آن حدود ۰/۸۶ بدست آمده است. قنبرلو و مینایی (۲۰۱۷) روایی سازه این آزمون را از طریق سنجش همبستگی نمرات آزمودنی‌ها در این آزمون و تست عزت نفس کوپر اسمیت ۰/۶۳ $r =$ به دست آورده است. در پژوهش حاضر مقدار پایایی این ابزار با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۹ بدست آمد. در این پژوهش، جهت بررسی روایی پرسشنامه پرسشنامه هوش هیجانی شرینگ، تحلیل

جدول ۱. میانگین، انحراف معیار، ضرایب کجی و کشیدگی متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین	انحراف معیار	ضریب کجی	ضریب کشیدگی
هوش هیجانی والدین	۴۸/۵۷	۸/۸۶	-۰/۴۱	۰/۸۱
خودکنترلی	۶/۹۰	۲/۱۵	-۰/۱۲	-۱/۰۴
خودآگاهی	۱۶/۲۷	۲/۹۱	-۰/۸۴	۰/۳۵
خودآنگیزی	۲۱/۷۵	۴/۵۲	-۰/۳۳	-۰/۵۸
رابطه والد فرزند (تعارض)	۳۲/۸۷	۸/۰۴	-۰/۳۶	-۰/۶۶
مهارت‌های ارتباطی کودک	۱۳۴/۱۲	۱۷/۸۵	-۰/۹۳	۰/۸۱
رابطه با همسالان	۱۶/۲۰	۳/۷۰	-۰/۹۲	۰/۲۳
رفتار غیراجتماعی	۳۲/۸۷	۵/۲۲	-۰/۹۲	۰/۷۷
پرخاشگری	۴۱/۰۵	۷/۴۷	-۰/۹۱	-۰/۰۹
مهارت مناسب	۴۳/۹۸	۶/۴۴	-۰/۵۸	۰/۳۴

جدول ۲. ضرایب همبستگی بین متغیرهای پژوهش

1. Emotional Intelligence Scale Sharing

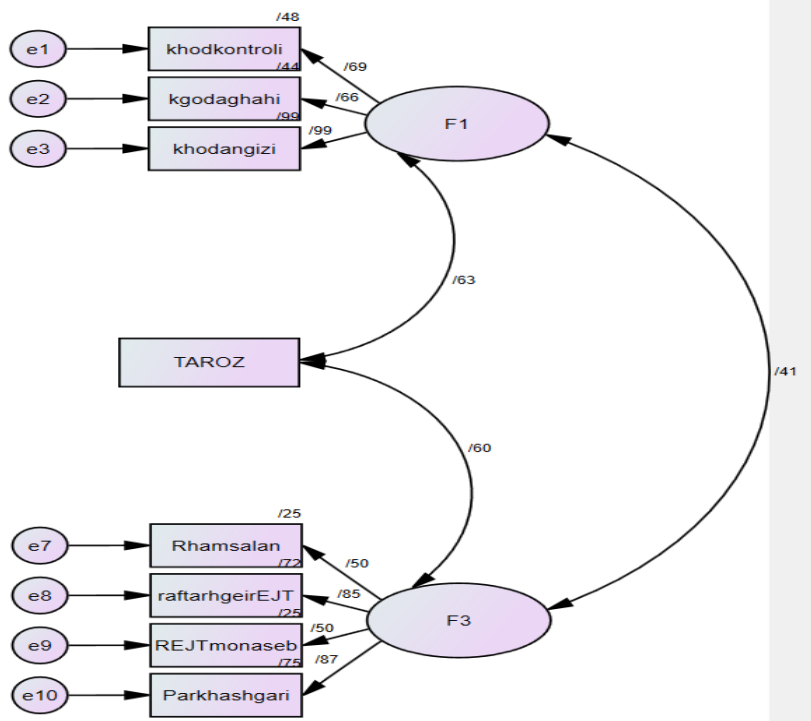
متغیر	ضرایب همبستگی									
	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۱ هوش هیجانی والدین										
۲ خودکنترلی	**۰/۳۲									
۳ خودآگاهی	**۰/۲۴	**۰/۱۸								
۴ خود انگیزی	**۰/۲۸	**۰/۳۲	**۰/۲۶							
۵ رابطه والد فرزند (تعارض)	**۰/۲۶	**۰/۳۳	**۰/۳۳	**۰/۲۷						
۶ مهارت های ارتباطی کودک	**۰/۳۸	**۰/۵۲	**۰/۴۸	**۰/۲۹	**۰/۵۵	۱				
۷ رابطه با همسالان	**۰/۷۱	**۰/۸۷	**۰/۸۴	**۰/۶۱	۱	**۰/۵۵	**۰/۴۰	**۰/۳۶	**۰/۲۳	**۰/۴۱
۸ رفتار غیر اجتماعی	**۰/۲۸	**۰/۴۳	**۰/۴۲	۱	**۰/۶۱	**۰/۲۹	**۰/۲۷	**۰/۲۴	**۰/۱۹	**۰/۲۸
۹ پرخاشگری	**۰/۴۲	**۰/۷۴	۱	**۰/۴۲	**۰/۸۴	**۰/۴۸	**۰/۳۳	**۰/۲۶	*۰/۱۶	**۰/۳۱
۱۰ مهارت مناسب	**۰/۴۱	۱	**۰/۷۴	**۰/۴۳	**۰/۸۷	**۰/۵۲	**۰/۳۳	**۰/۳۲	**۰/۱۸	**۰/۳۴
	۱	**۰/۴۱	**۰/۴۲	**۰/۲۸	**۰/۷۱	**۰/۳۸	**۰/۲۹	**۰/۲۸	**۰/۲۳	**۰/۳۲

همانگونه که در نمودار شکل ۲ ملاحظه می‌شود با انجام تحلیل عامل تأییدی بر روی متغیرهای مکنون پژوهش، در متغیر هوش هیجانی والدین عامل‌های «همدلی» و «مهارت اجتماعی» در متغیر مهارت‌های اجتماعی کودک عامل «برتری طلبی» و در متغیر رابطه والد-کودک عامل‌های «نزدیکی» و «وابستگی» به دلیل داشتن بارعاملی غیر معنی‌دار ($p > 0/05$) و یا ضعیف (زیر $0/50$)، از مدل اندازه‌گیری حذف شدند (هیر و همکاران، ۲۰۰۶؛ فیلد، ۲۰۰۵). همچنین، همانگونه که ردیف اول جدول ۳ ملاحظه می‌گردد، نتایج بررسی شاخص‌های برازش مدل اندازه‌گیری نشان داد بعد از حذف نشانگرهای دارای بارعاملی غیر معنی‌دار و ضعیف، مدل اندازه‌گیری متغیرهای مکنون با داده‌های تجربی برازش مطلوبی دارد (هو و بتلر، ۱۹۹۹؛ اولمن، ۲۰۰۱ به نقل از قاسمی، ۱۳۸۹).

برازش مدل ساختاری: آزمون برازش و روابط بین متغیرهای مدل پیشنهادی پژوهش، از طریق مدل‌یابی معادله ساختاری و با روش برآورد حداکثر درست‌نمایی^۱ نرم‌افزار AMOS انجام شد. پیش از بررسی روابط ساختاری، برازش مدل پیشنهادی ارزیابی گردید که نتایج آن در ردیف دوم جدول ۱ مشاهده می‌شود. همانگونه که در جدول ۳ مشاهده می‌شود نتایج حاکی از سطح قابل قبول اکثر شاخص‌های برازندگی بود. با این وجود، به منظور بهبود مدل و ارتقاء برازندگی آن، مسیر غیر معنی‌دار هوش هیجانی والدین به مهارت‌های اجتماعی کودک حذف شد و مدل دوباره تحلیل شد. شاخص‌های برازش برای مدل اصلاح شده نهایی در ردیف سوم جدول ۳ ارائه شده است.

قبل از تحلیل استنباطی، مفروضه‌های زیربنایی SEM، ارزیابی شدند. نتیجه بررسی نرمال بودن متغیرها با استفاده از آزمون کولموگراف-اسمیرونف نشان داد مقدار این آماره در هیچ یک از متغیرها معنی‌دار نیست ($p > 0/05$) و در نتیجه همه متغیرهای پژوهش توزیع نرمال دارند. به منظور بررسی خطی بودن متغیرها، نمودار پراکندگی ترسیم گردید و نتایج نشان داد این مفروضه محقق شده است. هم خطی چندگانه متغیرها با استفاده از آماره تحمل و عامل تورم واریانس بررسی و نتایج نشان داد برای کلیه متغیرها ارزش‌های تحمل به دست آمده بالای $0/10$ و مقدار عامل تورم واریانس کوچک‌تر از 10 هستند و در نتیجه بین متغیرها، هم خطی چندگانه وجود ندارد. سرانجام، نتایج آزمون باکس وایسکر نشان داد 7 شرکت‌کننده پژوهش در محدوده داده‌های پرت قرار داشتند که از پژوهش حذف گردیدند. قبل از آزمون مدل ساختاری پژوهش، بر اساس روش دو مرحله-ای اندرسون و گرینگ (۱۹۸۸)، به منظور ایجاد مدل اندازه‌گیری برازنده و قابل قبول و تعیین اینکه آیا نشانگرها یا متغیرهای آشکار به خوبی سازه نظری زیربنایی را اندازه‌گیری می‌کنند، ابتدا تحلیل عامل تأییدی (CFA) در مورد کلیه عوامل مکنون اجرا شد. در شکل ۲، مدل اندازه‌گیری متغیرهای مکنون پژوهش و نشانگرهای مربوط به هر یک از آن‌ها به همراه بارعاملی آن‌ها را، بعد از حذف نشانگرهای دارای بارعاملی غیر معنی‌دار و ضعیف ارائه شده است.

1. Maximum Likelihood

شکل ۲. مدل اندازه‌گیری متغیرهای مکنون پژوهش

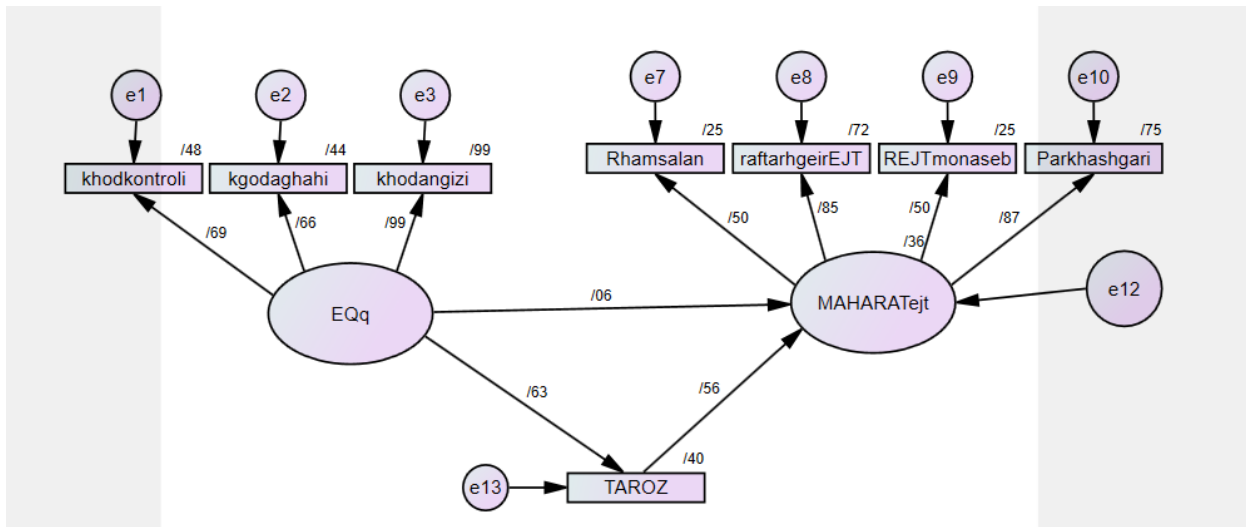
جدول ۳. شاخص‌های برازش مدل اندازه‌گیری، پیشنهادی و اصلاح شده

شاخص‌های برازش							مدل
CMIN/df (نسبت مجذور کای به درجه آزادی)	GFI (شاخص نیکویی برازش)	CFI (شاخص برازندگی تطبیقی)	TLI (شاخص توکر-لویس)	SRMR (ریشه میانگین مربعات باقیمانده استاندارد)	RMSEA (جذر میانگین مجذورات خطای تقریب)		
۲/۵۶	۰/۹۳	۰/۹۴	۰/۹۲	۰/۰۷۲	۰/۰۸۷		۱. مدل اندازه‌گیری
۱/۶۵	۰/۹۷	۰/۹۸	۰/۹۷	۰/۰۵۴	۰/۰۵۶		۲. مدل ساختاری پیشنهادی
۱/۵۹	۰/۹۸	۰/۹۹	۰/۹۸	۰/۰۵۰	۰/۰۵۱		۳. مدل ساختاری اصلاح شده

تحلیل میانجی: در این مطالعه به منظور ارزیابی نقش واسطه‌ای رابطه والد-کودک در رابطه بین هوش هیجانی والدین و مهارت‌های اجتماعی فرزند از روش بوت‌استرپ^۱ در نرم‌افزار AMOS استفاده شد که نتایج آن در جدول ۴ ملاحظه می‌شود.

همانگونه که جدول ۳ نشان می‌دهد، با حذف مسیر غیرمعنی‌دار و اصلاح مدل، شاخص‌های برازش در مدل ساختاری اصلاح شده، اندکی بهبود یافته‌اند و در حد مطلوبی قرار دارند (کلاین، ۲۰۱۵). شکل ۳ مدل نهایی پژوهش به همراه ضرایب مسیر استاندارد شده را نشان می‌دهد. نتایج ارائه شده در شکل ۳ نشان می‌دهد مسیر مستقیم هوش هیجانی والدین به روابط اجتماعی کودک، که با خط بریده مشخص است، غیر معنی‌دار است و سایر ضرایب مسیر مدل پژوهش معنی‌دار هستند ($p < 0/01$).

¹. Bootstrap

شکل ۳. مدل نهایی و ضرایب مسیر برآورد شده در پژوهش ($p < 0/01$)

جدول ۴. نتایج حاصل از بوت‌استرپ برای آزمون اثرات غیر مستقیم مدل

رابطه (مسیر)	اثر کل	اثر مستقیم	اثر غیر مستقیم	فواصل اطمینان	نتیجه
هوش هیجانی والدین --- رابطه والد-کودک	۰/۵۱	۰/۰۷	۰/۴۳	حد بالا حد پایین	میانجی گری کامل (صرفاً غیر مستقیم)
تعارض) --- مهارت‌های اجتماعی کودک	($p=0/000$)	($p=0/532$)	($p=0/000$)	۰/۶۷ ۰/۲۷	

نشان داد هوش هیجانی والدین از طریق رابطه والد-فرزند بر مهارت‌های اجتماعی کودکان اثر مثبت غیر مستقیم دارد. به عبارت دیگر، هوش هیجانی والدین از طریق تأثیری که بر کاهش تعارضات والد کودک دارد، با افزایش مهارت‌های اجتماعی کودکان همراه است. این یافته با پژوهش‌های بهرامی و همکاران (۱۴۰۰)، اگباریا (۲۰۲۲)، بتول و باند (۲۰۱۴)، سالورا و همکاران (۲۰۲۲)، وانگ و همکاران (۲۰۲۲)، سیگارچی و همکاران (۱۴۰۰)، بیرمن و همکاران (۲۰۱۹) و نونز و همکاران (۲۰۲۰) همسو و با پژوهش‌های بوربایت و همکاران (۲۰۲۳)، مالیر و شریعتی‌پور (۱۴۰۱)، خدابخش پیرکلانی و همکاران (۱۳۹۹) ناهمسو است.

به نظر می‌رسد که هوش هیجانی والدین بر سبک‌های فرزندپروری و کیفیت رابطه با فرزندان تأثیر می‌گذارد و به طور غیر مستقیم با مهارت‌های اجتماعی در فرزندان آن‌ها مرتبط است. بتول و باند (۲۰۱۴) معتقدند، والدینی که هوش هیجانی بالاتری دارند، از سبک‌های فرزندپروری معتبرتر استفاده می‌کنند و فرزندان‌شان پرخاشگری کمتری نشان می‌دهند. درحالی که والدینی که هوش هیجانی پایین‌تری دارند، به نظر می‌رسد از سبک‌های فرزندپروری مستبدانه‌تری استفاده می‌کنند و فرزندان آن‌ها پرخاشگری

همانطور که در جدول ۴ مشاهده می‌شود، هوش هیجانی والدین از طریق رابطه والد-کودک، بر مهارت‌های اجتماعی فرزند اثر مثبت غیر مستقیم و معنی‌دار دارد ($\beta=0/43, p=0/000$). یافته‌های حاصل از فواصل اطمینان حاکی از این است که حد بالا (۰/۶۷) و حد پایین (۰/۲۷) فاصله اطمینان برای این رابطه میانجی صفر را در بر نمی‌گیرند و با توجه به مقدار p معنی‌داری اثر مثبت غیر مستقیم هوش هیجانی والدین بر مهارت‌های اجتماعی فرزند از طریق رابطه والد فرزند (تعارض) تأیید می‌گردد. اما، اثر مستقیم هوش هیجانی والدین بر مهارت‌های اجتماعی فرزند در حضور متغیر میانجی معنی‌دار نبود ($\beta=0/07, p=0/532$). از این رو، نوع رابطه میانجی حاصله از مدل مطالعه حاضر از نوع میانجی‌گر کامل^۱ یا میانجی‌گر صرفاً غیر مستقیم^۲ است که در آن هوش هیجانی والدین اثر مثبت غیر مستقیم بر مهارت‌های اجتماعی کودک از طریق رابطه والد-کودک دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی اثر هوش هیجانی والدین بر مهارت اجتماعی کودکان با میانجی‌گری رابطه والد-فرزند انجام گرفت. نتایج

². full mediation (indirect only mediation)

¹. Full mediation

آن‌ها در سنین کودکی ندارد اما از طریق تأثیری که بر نحوه تعامل آن‌ها با کودکان دارد می‌تواند بر مهارت‌های اجتماعی کودکان مؤثر باشد. نتایج پژوهش حاضر، نشان داد که ارتقای هوش هیجانی والدین می‌تواند رابطه آن‌ها با فرزندان را بهبود بخشد و از این طریق بر مهارت‌های اجتماعی کودکان تأثیر گذار باشد. همچنین اصلاح سبک ارتباطی والدین با فرزندان و کاهش تعارضات در رابطه می‌تواند در بهبود مهارت‌های اجتماعی کودکان نقش داشته باشد. پیشنهاد می‌شود روانشناسان و مشاوران کودک در مسیر بهبود هوش هیجانی والدین و کیفیت رابطه والد-فرزند، در جهت افزایش مهارت‌های اجتماعی کودکان حرکت کنند. در ضمن، برای تعمیم بهتر نتایج، شایسته است که پژوهش‌هایی در همین راستا، با تعداد افراد نمونه بالاتر صورت گیرد.

انجام این پژوهش با محدودیت‌هایی همراه بود. از جمله آن‌ها می‌توان به استفاده از نمونه‌گیری غیر تصادفی، محدود بودن نمونه به شهر بجنورد اشاره کرد. علاوه بر این، ابزارهای مورد استفاده در پژوهش حاضر از نوع خودگزارشی بود که ممکن است نتایج را تحت تأثیر قرار دهد. همچنین تعداد زیاد پرسش‌ها موجب طولانی شدن اجرای آزمون شد که ممکن است بر دقت و صحت پاسخ‌ها اثر گذاشته باشد. پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های آتی به منظور بالابردن تعمیم‌پذیری نتایج از روش‌های نمونه‌گیری تصادفی استفاده شود و نیز جهت افزایش محدوده تعمیم‌پذیری یافته‌ها، این پژوهش در نمونه‌ی وسیع‌تر و جوامع دیگر با گروه‌های فرهنگی و قومی مختلف نیز تکرار شود تا تناسب مدل ارائه شده مورد بررسی بیشتر قرار گیرد. در نهایت با توجه به نقش رابطه والد-کودک در رابطه هوش هیجانی والدین و مهارت اجتماعی کودکان، پیشنهاد می‌شود مراکز مشاوره و مهدهای کودک جهت افزایش مهارت‌های اجتماعی کودکان، کارگاه‌های آموزشی برای والدین و نیز کارگاه‌های بازی والد-کودک برای تقویت رابطه والدین با فرزندان بر گزار نمایند.

بیشتری نشان می‌دهند. در نتیجه هوش هیجانی والدین می‌تواند بر نحوه تعامل آن‌ها با فرزندان و سبک تربیت آن‌ها مؤثر باشد. از سوی دیگر هان و هوک (۲۰۲۳) بیان می‌دارند که تعارض در رابطه والد-فرزند به خصوص در سنین پیش از دبستان، در رشد هیجانی-اجتماعی کودک بسیار تأثیر گذار است به گونه‌ای که وجود تعارض زیاد بر رابطه تأثیر منفی می‌گذارد. بدیهی است که وجود تعارض در رابطه با والدین در خانواده به عنوان اولین گروه اجتماعی که کودک در آن عضویت دارد و بسیاری از رفتارهای اجتماعی را در آنجا فرا می‌گیرد در بروز رفتارهای ضد اجتماعی و پرخاشگرانه مؤثر خواهد بود. در مجموع، والدینی که هوش هیجانی بالاتری دارند، قادر به تنظیم هیجانی بهتر و نیز پاسخ‌دهی هیجانی مثبت هستند. این مؤلفه‌های هیجانی باعث کاهش تنیدگی و حل تعارضات در خانواده، به عنوان مؤلفه‌ای اساسی در تعاملات والدین و کودک به شمار می‌آید (بهرامی و همکاران، ۱۴۰۰). از طرفی کودکان در تعاملات مثبت با والدین می‌توانند مهارت‌های جدید اجتماعی و شناختی را در یک زمینه منظم بیاموزند و آن را تمرین کنند تا به آن‌ها در ارتباط با افراد دیگر کمک کند و در نتیجه اکتساب مهارت‌های اجتماعی در سنین پیش‌دبستانی با کیفیت رابطه والدین با فرزندان مرتبط بوده و جزء لاینفک مراحل رشدی کودک در زمینه‌های اجتماعی می‌باشد (بهرامی و همکاران، ۱۴۰۰). بنابراین می‌توان استدلال کرد که هوش هیجانی والدین نه مستقیماً بلکه از طریق تحت تأثیر قرار دادن رابطه والد با فرزند بر مهارت‌های اجتماعی مؤثر است. کیفیت این رابطه به خصوص اگر در جهت افزایش تعارض باشد، افزایش رفتارهای ناسازگارانه اجتماعی و در نتیجه کاهش مهارت‌های اجتماعی فرزندان به دنبال خواهد داشت.

معنی دار نشدن مسیر مستقیم هوش هیجانی والدین به مهارت‌های اجتماعی کودک می‌تواند به بازه‌ی سنی آزمودنی‌های این پژوهش مربوط باشد. پژوهش‌ها نشان داده‌اند در دوره نوجوانی هوش هیجانی والدین می‌تواند هوش هیجانی نوجوانان آن‌ها را تحت تأثیر قرار داده و الگوهای رفتارهای اجتماعی والدین، فرزندان نوجوان را بیشتر تحت تأثیر خود قرار می‌دهد. اما در سنین کودکی اولیه، چگونگی تعامل والد-کودک اغلب به عنوان پیش‌بینی کننده‌ای برای مشکلات رفتاری کودکان می‌تواند مورد استفاده قرار گیرد (استوارت و همکاران، ۲۰۲۳). لذا می‌توان این گونه استدلال کرد که گرچه هوش هیجانی والدین رابطه مستقیم با مهارت اجتماعی فرزندان

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش: این مقاله برگرفته از رساله دکتری نویسنده اول در رشته روانشناسی عمومی در دانشگاه آزاد واحد بجنورد با شناسه اخلاق IR.IAU.BOJNOURD.REC.1401.005 است. در این پژوهش تلاش شد تا از اصول مهم اخلاق در پژوهش تبعیت شود، به طور دقیق‌تر در پژوهش حاضر شرکت کنندگان کاملاً آگاهانه و به صورت داوطلبانه در پژوهش مشارکت داشتند، همچنین به منظور حفظ حریم شخصی داده‌های شرکت کنندگان بدون ثبت مشخصات هویتی (نام و نام خانوادگی) مورد ثبت و تحلیل قرار گرفت.

حامی مالی: این پژوهش در قالب رساله دکتری و بدون حمایت مالی می‌باشد.

نقش هر یک از نویسندگان: این مقاله از رساله دکتری نویسنده اول و به راهنمایی نویسنده دوم و مشاوره نویسنده سوم استخراج شده است.

تضاد منافع: نویسندگان همچنین اعلام می‌دارند که در نتایج این پژوهش هیچ گونه تضاد منافی وجود ندارد.

تشکر و قدردانی: بدین وسیله از اساتید راهنما و مشاوران این تحقیق و والدینی که در این پژوهش شرکت کردند، تشکر و قدردانی می‌گردد.

منابع

کودک در کودکان با اختلال بیش‌فعالی / نارسایبی توجه. روان‌شناسی

بالینی، ۱۵(۳): ۶۲-۷۳.

<https://www.sid.ir/filesserver/jf/46413911507.pdf>

عباس زاده، آ؛ موللی، گ؛ پورمحمدرضای تجربیشی، م؛ و واحدی، م. (۱۴۰۰).

اثربخشی آموزش والدگری بر سلامت روان و رابطه والدکودک در

مادران کودکان کم‌شنا. فصلنامه توانبخشی، ۲۲(۲): ۲۱۰-۲۲۷.

<http://dx.doi.org/10.32598/RJ.22.2.3258.1>

قاسمی، و. (۱۳۸۹). مدل‌سازی معادله ساختاری در پژوهش‌های اجتماعی با کاربرد

گرافیک آموس. تهران: جامعه‌شناسان.

گلن، دانیل. (۱۳۹۸). هوش هیجانی. ترجمه نسرین پارسا؛ تهران: رشد.

مالمیر، آ؛ و شریعتی پور، م. (۱۴۰۱). ارتباط هوش هیجانی والدین با اختلالات

رفتاری و حافظه فعال دانش‌آموزان. نهمین همایش ملی تازه‌های

روانشناسی مثبت، بندرعباس.

<https://civilica.com/doc/1641282>

واحدی، ش؛ میرنسب، م؛ فتحی‌آدر، ا؛ و دامغانی، م. (۱۳۹۷). تأثیر درمان شناختی

مبتنی بر ذهن‌آگاهی بر کنش‌های اجرایی مغز و یادگیری هیجانی

اجتماعی دانش‌آموزان مبتلا به اختلال نافرمانی مقابله‌ای. فصلنامه سلامت

روان‌کودک، ۵(۲): ۴۷-۵۸.

<https://childmentalhealth.ir/article-1-322-en.pdf>

References

Anderson, J; & Gerbing, D. (1988) Structural Equation Modeling in Practice: A Review and Recommended Two-Step Approach. *Psychological Bulletin*, 103; 411-423.

Abbaszadeh, A; Movallali, G; Pourmohamadreza-Tajrishi, M; & Vahedi M. (2021). Effect of Baby Triple P or Positive Parenting Program on Mental Health and Mother-child Relationship in Mothers of Hearing-impaired Children. *Jrehab*, 22 (2);210-227. (Persian)

<http://dx.doi.org/10.32598/RJ.22.2.3258.1>.

Abedi-Shapourabadi, S., Pourmohamadreza-Tajrishi, M., Mohamadkhani, P., & Farzi, M. (2012). Effectiveness of Group Training Positive Parenting Program (Triple-P) on Parent-Child Relationship in Children with Attention Deficit/ Hyperactivity Disorders. *Journal of Clinical Psychology*, 4(3), 63-73. (Persian).

<https://doi.org/10.22075/jcp.2017.2098>

Agbaria, Q. (2022). Parental Styles and Parental Emotional Intelligence as Predictors of Challenging Behavior Problems Among Children in Israel.

ابارشی، ز؛ طهماسیان، ک؛ مظاهری، م؛ و پناغی، ل. (۱۳۸۸). تأثیر آموزش‌های

ارتقای روانی اجتماعی کودک از طریق بهبود تعامل مادر کودک بر

خود - برنامه اثرمندی والدگری و رابطه مادر و کودک زیر سه سال.

فصلنامه علمی - پژوهشی در سلامت روانشناختی، ۳(۳): ۵۰-۵۲.

<http://magiran.com/p862438>

بهادری جهرمی، ث؛ پوریله رود، م؛ سرچشمه، س؛ محمودی، ف؛ و اعزازی

بجنوردی، ب. (۱۳۹۶). تأثیر آموزش رفتارهای اجتماعی بر بهبود عزت

نفس و مهارت‌های اجتماعی نوجوانان آهسته‌گام. توانمندسازی

کودکان استثنایی، ۸(۳): ۵۵-۶۵.

http://www.ceciranj.ir/article_64790.html

بهرامی، ع؛ فاتحی زاده، م؛ عابدی، ا؛ دیاریان، م. (۱۴۰۰). تدوین الگوی تعامل

مؤثر والد - کودک ویژه کودکان پیش از دبستان (۴ تا ۶ سال): یک

مطالعه کیفی. مجله علوم روانشناختی، ۲۰(۱۰۳): ۱۲۳۳-۱۲۱۳.

<https://doi.org/10.52547/JPS.20.103.1213>

جعفرپور، ح؛ اکبری، ب؛ شاکرنیا، ای؛ اسدی، م. (۱۴۰۰). اثربخشی آموزش نظم

جویی هیجانی در مقایسه با آموزش ذهن‌آگاهی بر انعطاف‌پذیری

شناختی و تعامل والد - فرزند در مادران دارای کودکان کم‌توان ذهنی

خفیف. مجله علوم روانشناختی، ۲۰(۱۰۷): ۲۱۴۳-۲۱۲۵.

<https://doi.org/10.52547/JPS.20.107.2125>

خدابخش پیر کلانی، ر؛ امانی، ف؛ رئیس، ف؛ حاج کرم، آ. (۱۳۹۹). پیشبینی

مهارت‌های اجتماعی نوجوانان براساس هوش هیجانی والدین آن‌ها. مجله

روانشناسی و روان‌پزشکی شناخت. ۱۷(۱): ۱۵۲-۱۴۱.

<http://dx.doi.org/10.52547/shenakht.7.1.141>

خدییوی، ا؛ مددی نیا، ر؛ حضرتیان، ت. (۱۴۰۰). بررسی رابطه هوش هیجانی و

عملکرد تحصیلی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشکده پزشکی

دانشگاه علوم پزشکی تبریز. مجله علوم روانشناختی، ۲۰(۹۹): ۴۱۲-۴۰۵.

<http://dorl.net/dor/20.1001.1.17357462.1400.20.99.2.3>

سیگارچی، ر؛ ابوالقاسمی، ش؛ تیزدست، ط؛ و رحمانی، م. (۱۴۰۰). ارائه مدل

پرخاشگری براساس هوش هیجانی، تنظیم هیجان، مهارت‌های ارتباطی،

خودکارآمدی و عملکرد والدین با میانجی‌گری سبک‌دل‌بستگی نایمن

دوسوگرا در نوجوانان دختر دوره متوسطه دوم. مجله مطالعات ناتوانی،

۱۶۸-۱۶۸؛ ۱۱.

<http://jdisabilstud.org/article-1-2396-fa.html>

عابدی شاپورآبادی، ث؛ پورمحمدرضایی تجربیشی، م؛ محمدخانی، پ؛ و فرضی،

م. (۱۳۹۱). اثربخشی برنامه گروهی والدگری مثبت بر رابطه مادر-

- Hammill institute on disabilities, 41(4). <https://doi.org/10.1177/0271121420918650>
- Bahadori jahromi, Th; Purpileruod, M; sarcheshme, S; Mahmudi, F; & Earazi bojnurdi, B. (2018). The effect of social behavior training on improving self-esteem and social skills of slow-paced teenagers. *Empowering Exceptional Children*, 8(3); 55-65. (Persian) http://www.ceciranj.ir/article_64790.html
- Bahrani, A; fatehizade, M; abedi, A; dayarian, M. (2021). Developing a model of effective parent-child interaction for preschool children (4 to 6 age): A qualitative study. *Journal of Psychological Science*, 20(103), 1213-1233. (Persian) [10.52547/JPS.20.103.1213](https://doi.org/10.52547/JPS.20.103.1213)
- Barlett, J. D; Griffin, J; & Thomson, D. (2020). Resources for supporting children's emotional well-being during the COVID-19 pandemic, *child Trends*, 19(3). <http://hdl.handle.net/20.500.14038/27598>.
- Batool, S. S., & Bond, R. (2014). The mediational role of parenting styles in the emotional intelligence of parents and aggression among adolescents. *International Journal of Psychology*, 50(3), 240-244. <https://doi.org/10.1002/ijop.12111>
- Bierman, K; McDoniel, M; & Loughlin-Presnal, J. (2019). How a preschool parent intervention produced later benefits: A longitudinal mediation analysis. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 64; 101058. <https://doi.org/10.1016/j.appdev.2019.101058>.
- Birk, S; Stewart, L; & Olino, T. (2022). Parent-Child Synchrony After Early Childhood: A Systematic Review. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 25; 529-551. <https://doi.org/10.1007/s10567-022-00383-7>.
- Burbaitė, E; Tilindienė, I; & Šukys, S. (2023). Peculiarities of emotional intelligence of pedagogues and parents of children in private and public sector pre-school education institutions. *Baltic journal of sport & health sciences*. Kaunas: Lietuvos sporto universitetas. 2023, 129(2); 11-18. [10.33607/bjshs.v2i129.1379](https://doi.org/10.33607/bjshs.v2i129.1379)
- Cano, T. (2022). Social class, parenting, and child development: A multidimensional approach. *Research in Social Stratification and Mobility*, 77; 100648. <https://doi.org/10.1016/j.rssm.2021.100648>.
- Driscoll, K; & Pianta, R.C. (2011). Mother's and father's perceptions of conflict and closeness in parent-child relationships during early childhood. *Journal of early childhood and infant psychology*, 7; 1-24. <https://www.proquest.com/docview/1461360050>
- Ebarshi, Z; tahmasian, K; Mazaheri, M; & Panagi, L. (2010). The effect of the training program to promote the psycho-social development of the child through the improvement of mother-child interaction on parenting self-efficacy and the relationship between mother and child under three years of age. *Journal of Research in Psychological Health*, 3(3); 50-52. (Persian) <http://magiran.com/p862438>
- Field, A. (2005). *Discovering Statistics Using SPSS*. London: SAGE Publications.
- Ghanbarlu, M; & Minaii, A. (2017). Normization of emotional intelligence questionnaire in students. *6th international conference of psychology and social sciences*, Tehran (Persian) <https://civilica.com/doc/577394>.
- Ghasemi, V. (2012). *Structural equation modeling in social research using Amos Graphics*. Tehran: jamae shenasan. (Persian) <https://elmnet.ir/export/30389667-1821?type=endnote>.
- Golman, D. (2019). *Emotional Intelligence*. Translated by Nasrin Parsa; Tehran: Rushd. (Persian) https://www.adinehbook.com/images-1/images/products/v13h7f7yoakzty._SR,1000_.jpg.
- Hair, J. F. Jr., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson R. E., & Tatham, R. L. (2006). *Multivariate Data Analysis* (6th ed.), Upper Saddle River, NJ: Prentice Education, Inc.
- Han, Y; & Hock, K. (2023). The Relationship Between Parenting Stress and Social Skills of Preschool Children. *SAJSSH*, 4(2); 118-132. <https://doi.org/10.48165/sajssh.2023.4207>. <http://dx.doi.org/10.1037/0033-2909.103.3.411>
- Hu, L., & Bentler, P. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling*, 6 (1), 1-55. <https://doi.org/10.1080/10705519909540118>.
- Jafarpour, H; Akbari, B; Shakerinia, I; Asadimajreh S. (2022). The efficacy of emotional regulation training in comparison with mindfulness training on cognitive flexibility and parent-child interaction in mothers of children with mild mental retardation. *J of Psychological Science*, 20(107); 2125-2143. (Persian) <https://psychologicalscience.ir/article-1-1203-fa.html>
- Khadivi, A; Madadinia, R; Hazratian, T. (2021). Investigating the relationship between emotional

- intelligence and academic performance of graduate students of tabriz university of medical sciences. *Journal of Psychological Science*. 20(99), 405-412. (Persian)
<http://dorl.net/dor/20.1001.1.17357462.1400.20.99.2.3>
- Khodabakhsh pirkalni, R; Amani, F; Raiisi, F; & Hajkaram, A. (2020). Prediction of adolescents' social skills based on their parents' emotional intelligence. *Shenakht Journal of Psychology & Psychiatry*, 7(1);141-152. (Persian)
<http://dx.doi.org/10.52547/shenakht.7.1.141>.
- Khoirunikmah, B; S, Marmoah; & Indriayu, M. (2022). The Effect of Social Skills and Emotional Intelligence on Learning Outcomes of Elementary School Students. *QALAMUNA - JURNAL PENDIDIKAN, SOSIAL, DAN AGAMA*, 14(2); 877-894.
<https://doi.org/10.37680/qalamuna.v14i2.3779>.
- Kline, R. B. (2015). *Principles and practice of structural equation modeling*. Guilford publications.
<https://books.google.com/books?hl>.
- Malmir, A; & Shariatipour, M. (2023). Relationship between emotional intelligence of parents and behavioral disorders and active memory of students. *9th National Conference of Positive Psychology*, Bandar Abbas. (persian)
<https://civilica.com/doc/1641282>.
- Matson, J.L; Rotatori, A. F; & Helsel, W. J. (1983). development of a Rating Scale to Measure Social Skills in children: The Matson Evaluation of social skills with youngsters (MESSY). *behavior research and therapy*, 21(4); 335 -340.
[https://doi.org/10.1016/0005-7967\(83\)90001-3](https://doi.org/10.1016/0005-7967(83)90001-3).
- Riyani, E; Syahrul Rizal, M; Ananda, R; Mufarizuddin, M; & Aprinawati, L. (2022). Make a Match Type of Cooperative Learning Model to Social Skills of Elementary School Students. *Jurnal Pendidikan*, 6(2); 1435-1439.
<https://doi.org/10.33487/edumaspul.v6i2.4136>.
- Salavera, Carlos; Usan, Pablo; & Robres, Alberto. (2022). Exploring the Effect of Parental Styles on Social Skills: The Mediating Role of Affects. *Public Health*, 19(6), 3295.
<https://doi.org/10.3390/ijerph19063295>.
- Sigarchi, R; Abolghasemi, S; Tizdast, T; & Rahmani, M; A. (2021). Presenting Aggression Model Based on Emotional Intelligence, Emotion Regulation, Communication Skills, Self-Efficacy, and Parental Performance Mediated by Ambivalent Attachment Style in High School Female Adolescents. *MEJDS*, 11; 168-168. (Persian)
<http://jdisabilstud.org/article-1-2396-fa.html>.
- Simkiss, D.E; MacCallum, F; Fan, E.Y; Oates, J.M; Kimani, P.K; & Stewart-Brown, S. (2013). Validation of the mother's object relations scales in 2-4-year-old children and comparison with the child-parent relationship scale. *Health and Quality of Life Outcomes*, 11(49).
<https://doi.org/10.1186/1477-7525-11-49>.
- Stewart, E; Kotelnikova, Y; Kotelnikova, Y; Olino, T; Hayden, E. (2023, May 05). Early childhood impulsivity and parenting predict children's development of externalizing psychopathology. *Published online by Cambridge University Press*.
<https://doi.org/10.1017/S0954579423000482>
- Teodoro, M. L. M., K  ppler, K. C., de Lima Rodrigues, J., de Freitas, P. M., & Haase, V. G. (2005). The Matson Evaluation of Social Skills with Youngsters (MESSY) and its adaptation for Brazilian children and adolescents. *Revista Interamericana de Psicolog  a/Interamerican Journal of Psychology*, 39(2), 239 -246,
<https://www.redalyc.org/pdf/284/28439207>
- Vahedi, S; Mir Nasab, M M; Fathi Azar, E; & Damghani Mirmahaleh M. (2018). The Effect of Mindfulness-based Cognitive Therapy on Executive Functioning and Social Emotional Learning in Students with Oppositional Defiant Disorder. *J Child Ment Health*, 5 (2);47-58. (Persian)
<http://childmentalhealth.ir/article-1-322-fa.html>
- Wang, M; Li, M; Wu, X; & Zhou, Z. (2022). Cognitive reactivity and emotional dysregulation mediate the relation of paternal and maternal harsh parenting to adolescent social anxiety. *Child Abuse & Neglect*, 129; 105621.
<https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2022.105621>
- Warren, J; Halpin, S; Hanstock, T; Hood, C; & Hunt, S. (2022). Outcomes of Parent-Child Interaction Therapy (PCIT) for families presenting with child maltreatment: A systematic review. *Child Abuse & Neglect*, 134, 105942.
<https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2022.105942>.
- Z-N  nuez, M; Garc  a-Rubio, N; Fern  ndez-Berrocal, P; Latorre, J. (2020). Emotional intelligence and mental health in the family: The influence of emotional intelligence perceived by parents and children. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(17);62-55.
<https://doi.org/10.3390/2Fijerph17176255>